

Motion till riksdagen 2021/22:4387

av **Larry Söder m.fl. (KD)**

med anledning av prop. 2021/22:85 En ny konsumentköplag

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att näringsidkarens ansvarsperiod för fel ska vara två år och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den omvända bevisbördan ska vara ett år och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge Konsumentverket i uppdrag att ta fram en vägledning till hur samarbetet mellan näringsidkaren och konsumenten ska gå till vid felsökning i konsumentens it-miljö och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att köp av levande djur inte ska ingå i konsumentköplagens tillämpningsområde utan att köplagen i stället ska tillämpas på dessa transaktioner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Inledning

Regeringens proposition 2021/22:85 En ny konsumentköplag har för avsikt att anpassa svensk rätt till EU:s nya regler om konsumentköp och ge ett stärkt konsumentskydd som är mer anpassat till dagens digitaliserade konsumentmarknader. Regeringen föreslår en ny konsumentköplag som innehåller ett antal förändringar jämfört med nuvarande regelverk. Det handlar om förändringar beträffande vad som gäller vid dröjsmål med att leverera eller betala, vad som utgör fel på en vara eller digitalt innehåll, vem som ansvarar för felet och vilken rätt konsumenten har att få felet avhjälpt. Regeringen föreslår också att det införs vissa särskilda regler vid konsumentköp av levande djur.

Kristdemokraterna välkomnar ett stärkt konsumentskydd. En stark konsumenträtt är nödvändig för att marknaden ska fungera och för att konsumenten inte ska hamna i ett underläge gentemot näringsidkaren. Samtidigt bör inte åtgärderna vara så långtgående

att de försvårar näringslivets villkor och riskerar att försämra svensk konkurrenskraft. För att marknaden ska fungera måste konsumentpolitiken ta hänsyn till både konsumentens och näringsidkarens perspektiv.

Kristdemokraterna finner flera av regeringens förslag som förståeliga och välgrundade. Det gäller bl.a. reglerna kring avlämnande och reglerna gällande fel till följd av bristande installation. Regeringen föreslår dock ett par förändringar som träffar fel eller är för långtgående. Regeringen föreslår också förändringar där EU-direktiven överimplementeras på ett sätt som inte är välavvägt.

Näringsidkarens ansvar vid fel

Av artikel 10.1 i varudirektivet framgår att näringsidkaren ansvarar för fel som föreligger vid den tidpunkt då varan levererades och som framkommer inom två år från den tidpunkten. Detta är en minimiregel som säger att konsumenten alltid ska ha en reklamationsrätt om minst två år. Direktivet öppnar dock upp för medlemsstaterna att bibehålla eller lagstifta om en längre tidsperiod för reklamationsrätten.

Regeringen föreslår att behålla den nuvarande treåriga ansvarsperioden som finns i 23 § konsumentköplagen (1990:932) och som säger att reklamation ska ske inom tre år från den dag köparen tog emot varan.

Kristdemokraterna anser att möjligheten att gå längre än direktivets minimikrav ska utnyttjas sparsamt. Att överimplementera direktiv från EU riskerar att leda till fragmentering på den inre marknaden. Det är en möjlighet som endast bör användas om det kan visas att det är proportionerligt. Ett antal remissinstanser ställer sig också tveksamma till regeringens överimplementering och påtalar att erfarenheterna från deras bransch är att de flesta fel visar sig inom ett år, varför reklamationsrätten inte behöver vara så lång som tre år. Att den yttersta fristen för reklamationsrätten ska vara tre år är därför inte nödvändigt, utan den bör ligga på två år.

Den omvända bevisbördan

Normalt sett är det konsumenten som har bevisbördan för att visa att det är fel på en vara och att detta fel var ursprungligt. Under de första sex månaderna efter köpet är dock bevisbördan omvänd enligt presumtionsregeln i 20 a § konsumentköplagen (1990:932). Det betyder att fel som visar sig inom sex månader ska anses ha funnits redan vid avlämnandet och det blir då i stället upp till näringsidkaren att bevisa att felet inte var ursprungligt.

Enligt artikel 11.1 i varudirektivet ska den omvända bevisbördan vara ett år. Men regeringen väljer att gå ännu längre och föreslår att perioden med den omvända bevisbördan ska vara två år, vilket tillåts enligt artikel 11.2. Regeringen väljer att föreslå detta trots att expertutredningen och flera remissinstanser förespråkar ett år.

Kristdemokraterna anser att det är problematiskt med en förlängning av den omvända bevisbördan från dagens sex månader till två år. De flesta medlemsstater, inklusive våra nordiska grannländer, har valt ett år. Vi anser att även Sverige bör införa en omvänd bevisbördan om ett år i stället för att överimplementera direktivet. Ett år är ett stärkande av konsumentskyddet och en fördubbling av tiden jämfört med i dag.

Av remissvaren framgår dessutom att ursprungliga fel sällan visar sig senare än efter ett år. I Sverige visar sig fel på en vara i 92 procent av fallen inom ett år från köptillfället, enligt en undersökning gjord av EU-kommissionen. Det kan därför ifrågasättas om det finns ett behov av att ha omvänd bevisbörda i längre än ett år. Kristdemokraterna menar att regeringens förslag skulle öka kostnaderna för näringsidkarna utan att nödvändigtvis ge ett stärkt konsumentskydd i praktiken. Beräkningar från HUI Research uppskattar att regeringens förslag om två år skulle kosta svenska handelsföretag 471 miljoner kronor per år. Elektronikbranschen och Applia har även framfört att det i hemelektronikbranschen redan är vedertaget med ett års garanti och att risken är överhängande att dessa garantier tas bort om den omvända bevisbördan förlängs till två år.

Tillträde till konsumentens it-miljö

Artikel 12.5 i digitaldirektivet föreskriver att konsumenten, så långt det rimligen är möjligt och nödvändigt, ska samarbeta med näringsidkaren för att fastställa om orsaken till felet på det digitala innehållet beror på konsumentens it-miljö. Konsumenten ska då ha en skyldighet att tillhandahålla genererade tillbudsrapporter eller uppgifter om internetuppkopplingen. I vissa fall kan konsumenten även behöva låta näringsidkaren få fjärrstyra konsumentens dator.

Kristdemokraterna anser att det i grunden är bra om konsumenten kan samarbeta med näringsidkaren vid felsökning, men det får inte bli för långtgående krav så att det upplevs som oskäligt för konsumenten. Vi delar Konsumentverkets och Integritetsskyddsmyndighetens bild i remissvaren om att förslaget är långtgående och att det finns tydliga säkerhets- och integritetsrisker med att t.ex. låta näringsidkaren fjärrstyra konsumentens dator. Det finns en risk att oseriösa näringsidkare kan komma att utnyttja detta för att få tillgång till konsumentens it-miljö. Eftersom det ställs krav på konsumenten att kunna tillhandahålla vissa tekniska uppgifter menar vi också att förslaget riskerar att försämra konsumentskyddet för särskilt skyddsvärda grupper som äldre och konsumenter med begränsad datorkompetens. Vi anser att det är problematiskt att konsumenten ska behöva vara en insatt datoranvändare för att kunna tillvarata sina rättigheter och påtala ett fel i det digitala innehållet.

Med tanke på att konsumentrådet har en funktion som skyddslagstiftning är det viktigt att olika intressekonflikter beskrivs på ett utförligt vis. Kristdemokraterna efterfrågar därför en tydligare beskrivning av hur samarbetet mellan näringsidkaren och konsumenten ska gå till vid denna typ av felsökning i konsumentens it-miljö och vad som förväntas av konsumenten. Regeringen bör ge Konsumentverket i uppdrag att ta fram en tydlig vägledning kring detta. Utan en tydlig vägledning ser Kristdemokraterna annars att det finns en risk att särskilt skyddsvärda grupper i praktiken kan komma att stängas ute från det skydd som konsumentköplagen ska garantera.

Särskilda regler vid köp av levande djur

Regeringen föreslår att det införs vissa särskilda regler vid konsumentköp av levande djur. De särskilda reglerna som föreslås ska framför allt gälla vid köp av dyrare djur och

för dessa köp ska det införas en undersökningsplikt för konsumenten. Regeringen föreslår även att man bibehåller en presumtionsregel om sex månader för köp av djur, medan det vid köp av dyrare djur ska gå att helt avtala bort presumtionsregeln.

Djurnäringen har länge kritiserat hur konsumentköplagen behandlar levande djur som vilka varor som helst. Djur är inte vilka varor som helst, utan de är levande varelser där psyke och fysik samspelar och där olika omständigheter påverkar hur de beter sig. Mot den bakgrunden är det förståeligt att regeringen föreslår att införa särskilda regler vid köp av levande djur. Kristdemokraterna välkomnar regeringens förslag om att presumtionsregeln ska gå att avtala bort vid köp av dyrare djur och att det ska införas en undersökningsplikt för konsumenten. Vi hade dock gärna sett att regeringen gått ännu längre.

Inom djurnäringen har det länge funnits ett stort missnöje med att köp av levande djur regleras i konsumentköplagen. Vid försäljning av dyra djur är maktbalansen mellan parterna ofta inte så tydlig som den är i ett traditionellt förhållande mellan en näringsidkare och konsument. Försäljning av dyra djur sker dessutom ofta i en liten skala där det inte alltid är givet i vilken egenskap parterna agerar, som näringsidkare och konsument eller som privatpersoner.

Kristdemokraternas uppfattning är att levande djur inte ska ingå i konsumentköplagens tillämpningsområde, utan i stället ska köplagen tillämpas på dessa transaktioner. Det är en förändring som länge har efterfrågats av djurnäringen genom bl.a. Sveriges Veterinärförbund, Lantbrukarnas Riksförbund och Svenska Kennelklubben.

Den oförutsägbarhet som följer av konsumentköplagen har gjort att näringsidkare inom djurnäringen i allt större utsträckning börjat dra sig för att sälja dyra djur till konsumenter. Kristdemokraterna anser att detta är problematiskt eftersom det kan få betydande negativa effekter på djurnäringen. Det är också problematiskt eftersom det riskerar att få konsumenter att söka sig till handel med djur som förs in från utlandet i strid med införselbud eller under andra tveksamma förhållanden.

Köplagen ställer högre krav på köparen att ta reda på mer om djuret inför köpet. Det är något som är eftersträvansvärt när det kommer till levande djur eftersom det inte är en vara bland alla andra. Om köparen tar reda på mer om djuret innan transaktionen sker leder det till färre tvister, vilket är till gagn för både köpare och säljare, men inte minst till gagn för djuret som ofta riskerar att råka illa ut vid långa och utdragna rättstvister.

Larry Söder (KD)

Camilla Brodin (KD)

Magnus Jacobsson (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)